

Delaware 350 -juhlavuoden puheita Main Addresses at the Delaware 350 Festivals

Tom Sandlund

Siirtolaisuusinstituutin hallituksen puheenjohtaja/Chairman of the Administrative Board of the Institute of Migration

**'Amerikan suomalaisasutus 350 vuotta' -postimerkin julkistamistilaisuudessa
29.3.1988 Vanhalla ylioppilastalolla Helsingissä pidetty puhe
Main Address at the First Day of Issue Ceremony for a Commemorative postage
stamps in honor of the 350th Anniversary of Finnish Settlement in America, held
on 29 March 1988 at Vanha Ylioppilastalo, Helsinki**

Muuttoliike ja kansainvälisyys Migration och internationalism Migration and Internationalism

Suomen postilaitos viettää tänä vuonna 350-vuotisjuhlaansa. Tänä vuonna tulee sattumalta myös kuluneeksi 350 vuotta siitä, kun suomalainen asutus alkoi Pohjois-Amerikassa. Nya Sverige -niminen siirtokunta ei jäänyt kovin pitkäaikaiseksi, mutta tämän päivän juhla on osoitus siitä, että siirtokunnan vaikutusta ei voida mitata ainoastaan sen eliniän mukaan.

De band som uppstått mellan Finland och USA genom en långvarig emigration inleddes 1638. Delaware kolonin har ett historiskt symbolvärde för samarbetet mellan USA, Sverige och Finland som i den dag som är stöder kontakterna mellan länderna låt vara att kolonins varaktighet inte, blev vad som kanske först var avsett. Dagens postkortsutställning, sammanställd av Orvo Bogdanoff visar emellertid både den senare emigrationens om-

fattning och den betydelse postgången hade för upprätthållande av kontakterna mellan utvandrars- och invandrarsland.

When the first settlers arrived in North America in an organized party from Sweden and Finland in 1638 they did not always find the surroundings particularly more severe than those at home. However, they were far away from home and the colony did not last long. Today's occasion takes place in order to celebrate the 350 year anniversary of Finnish emigration to North America but also points to the fact that efforts of Finnish and Swedes in the 17th century in what was later to become the United States of America were such that they can be remembered with pride in all three countries. In the exhibition of old postcards, put together by Orvo Bogdanoff and Institute of Migration, many of the toils and efforts of later and more massive emigrations waves are reflected.

Korostaakseen ja juhliakseen siirtolaisuuden sekä tiedonvälityksen välistä yh-

teyttä on Siirtolaisuusinstituutti yhdessä postikorttitutkija Orvo Bogdanoffin kanssa rakentanut siirtolaisaiheisen postikorttinäyttelyn. Kortit ja näyttelykatalogi tuovat monipuolisesti esille siirtolaisten eri elämänvaiheet, matkan, työn, kulttuuri-riennot sekä yhteiskunnallisen aktiivisuuden. Korttien avulla käy myös selville miten siirtolaiset ottivat voimakkaasti kantaa Suomen yhteiskunnalliseen elämään tämän vuosisadan alussa.

Mutta palataan ensimmäiseen siirtolaisuuteen. Suurin suomalaisen siirtolaisuuden aalto tapahtuikin samanaikaisesti -1655 -kun siirtokunta jo oli menetetty hollantilaisille. Täydennyksestä riippumatta suomen kieli oli jo 1700-luvun alkupuolella hävinnyt Delawaressa. Kun Pehr Kalm kävi 1748-51 Pohjois-Amerikassa, suomen kieli oli poistunut käytöstä. Ruotsin kieli, joka oli kirkkokieli, säilyi jonkin verran pitempään, mutta 1800-luvun alussa sekin oli saanut väistyä englannin kielen edessä. Hyvin vähän tiedetään tästä prosessista. John Mortonilla, joka allekirjoitti Yhdysvaltojen itsenäisyysjulistuksen oli tiettävästi sukujuuret Suomessa ja hän osasi vielä sekä kirjoittaa että puhua ruotsia. Hän kuului ilmeisesti siihen viimeiseen sukupolveen, jolla vielä oli 'vanhan' kielen taito.

Näyttää siltä, että noin puolet siirtolaisista oli kotoisin Suomesta ja että tämä osuus kasvoi ajan myötä koska ruotsalaiset sotilaat ja virkamiehet olivat useammin paluumuuttajia ja siirtokunnan Hollannin aikakaudella värvättiin nimenomaan suomalaisia Värmlannista Delawareen. Siirtokunnan vahvuus 1600-luvun loppupuolella oli 1000 henkeä. Mahdollisuudet kielen säilyttämiseen eivät siis numerollisesti olleet niin huonot. Toisin kuitenkin kävi. Yhteydet kotimaahan olivat silloin paljon huonommat kuin myöhemmin.

Postin merkitystä siirtolaisten yhteyksien ylläpitämiseen kotimaahansa ei voida yliarvioida. Jos posti tänä vuonna olisi toiminut 500 vuotta eikä vain 350 vuotta, olisivat luultavasti yhteydet kotimaahan säily-

neet ja todennäköisesti myös siirtolaisten äidinkieli. Siirtolaisuuskimpuksista tiedämme, että kirjeet ja kortit kotiin usein ovat toimineet virikkeen antajina uusille siirtolaisille, jotka ovat täydentäneet pieniä siirtokuntia ja ylläpitäneet niissä kotimaan kulttuuria ja kieltä. Kirjeet kotoa ovat myös aikaansaaneet paluumuuttoa ja näin myötävaikuttaneet uuden tiedon ja taidon leviämiseen vanhaan kotimaahan. Tänään me juhlimme tätä vuorovaikutusta olkoonkin, että posti ei ehtinyt mukaan säilyttämään kaikkia ensimmäisen siirtolaisuuden ulottuvuuksia.

Vaikka kieli ei silloin säilynyt, uudisasukkaiden hirsitalon-, saunan- ja veneenrakennustaito sekä heidän kaskeamisensa ja kutomisensa jättivät Amerikkaan jälkiä, jotka ovat vielä tänään nähtävissä. Aito amerikkalainen 'log cabin' on suomalaisten ja ruotsalaisten alkutuote ja erityisesti suomalaiset olivat tunnettuja veneenrakentajia.

Tänään puhutaan paljon kansainvälisyydestä. Suomen täytyy olla mukana kansainvälisessä kilpailussa, että elintarvikkeemme säilyy - tämä on väite, jonka kuulemme kaikkialla. Siirtolaisuus tuo mukanaan kansainvälisyyttä. Kun puhutaan Suomen kansainvälisistä kontakteista, unohdetaan usein, että Suomi oman siirtolaisuuden takia on kauan ollut hyvinkin kansainvälinen maa. Siirtolaisuusinstituutissa on arvioitu, että viimeisten sadan vuoden aikana maastamme on muuttanut noin miljoona henkeä.

Harva tietää monellako meistä tänään on sukulaisia ulkomailla. Amerikan-sukulaisista keskustellaan monessa perheessä ja Ruotsissa suurella osalla meistä, ehkä enemmistöllä on sukulaisia. Tällaisia yhteyksiä ei ehkä aina käytetä hyväksi siinä laajuudessa mikä olisi mahdollista. On tietenkin myös aina niin, että siirtolaisten elämä yleensä on täynnä ongelmia, jotka osittain johtuvat uudesta kulttuurista osittain siitä, että jokapäiväisen leivän saaminen vie nyt, niin kuin sata tai kolmesataaviisikymmentä vuotta sitten, suuren

osan siirtolaisten ajasta ja tarmosta.

Näistä ongelmista riippumatta on selvää, että siirtolaisella tänään on teknisesti - ei vähiten telekommunikaatiojärjestelmien kehityksen ansiosta - hyvin monissa tapauksissa paremmat mahdollisuudet ylläpitää yhteyksiä vanhaan kotimaahan.

Meidän on usein vaikeata nähdä kehityksen kaikkia seurauksia. Kun tänään puhutaan rakennemuutoksesta, unohdetaan helposti, että varsinainen rakennemuutos, joka toi mukanaan Suomen todellisen muutoksen ja samalla väestön liikkuvuuden, tapahtui 60-luvulla. Siirtolaisuus oli vuosina 1969-70 valtavaa aiheuttaen henkilökohtaisia tragedioita sekä Suomessa että Ruotsissa. Tämän liikkuvuuden ongelmat ja haasteet tulevat vielä seuraamaan meitä kauan. Mutta samalla tämä siirtolaisuus on aikaansaanut maiden välillä yhteistyötä ja yhteyksiä, jotka ovat osittain ennen näkemättömiä. Ruotsilla ja Suomella on pitkä yhteinen historia, mutta yhteydet tavallisten ihmisten välillä tuskin koskaan ovat olleet yhtä laajoja. Tämän osan kansainvälisyydestä unohdamme usein kaikkien virallisten kokouksien ja juhlapuheiden keskellä.

Kansainvälisyys ei voi olla vain yksisuuntaista. Meidän on vaikea samalla antaa kuva korkeasti kehittyneestä hyvinvointi- ja sivistysvaltiosta ja kansasta, jolla ei ole varaa tai halua vastaanottaa muita, jotka etsivät parempaa elämää. Jälkimmäinen politiikka tulisi tuskin meitä hyödyttämäänkään. Vaikka olen löytänyt positiivisiakin seurauksia siirtolaisuudesta, on selvää, että suuremman voiton pitkällä tähtäyksellä - ehkä jopa, mitä kansainväliseen kilpailuun tulee - ovat keränneet ne maat, jotka ovat vastaanottaneet ihmisiä, eivät luovuttaneet niitä.

Att söka sin utkomst i främmande land har varit en nödvändighet för många finländare. Men lyckligtvis har det inte enbart varit en envägskommunikation. Genom återflyttning och inflyttning av ibland i

kulturellt och geografisk hänseende avlägsna grupper har Finlands närings- och kulturiiv stimulerats. Detta fordrar emellertid både öppenhet och medveten satsning. Det pågår idag i Europa både integration och koncentrerings som medvetet måste bevakas för att Finland skall bli delaktig av de fördelar en sådan integration kan erbjuda inte. Det är troligtvis så att en strävan efter enbart ekonomiska fördelar inte skapar de bästa förutsättningarna för framtiden.

There seems to be periods in history when people are on the move. Our own time is such a period. And it is not only people who move. Above all ideas move. Finland and Sweden show the highest mobile telephone density in the world. Ideas can today move without people moving but we are still far away from societies which are independent of the movements of individuals. In fact, together with the tremendous expansion of telecommunications and other technology for storing, processing and distributing knowledge we have an expansion in roadbuilding and air transport. Many of those who increasingly use the expanding transport network are those who still today distribute new ideas, old to the distributors themselves, in a new surrounding and they are in that way followers to those who 350 years ago left the Nordic homeland for a new life across the seas.

Siirtolaisuus merkitsee tänäänkin hyvin usein pysyvää eroa kotimaasta, vanhemmista ja ystäväistä. Tämä heijastuu myös tämän näyttelyn kortteihin. Erään kortin lopussa lukee: "Minun on niin ikävä..." Viesti on tullut myös koko näyttelyn tunnuslauseeksi. Vaikka etäisyydet ovat supistuneet ja yhteydet nopeutuneet niin, että mahdollisuudet vierailta vanhassa kotimaassa ovat kasvaneet valtavasti niin posti- ja nykyään myös telekommunikaatioyhteydet ovat mitä tärkeimmät lievittämään ikävyyttä ja ylläpitämään yhteyttä vanhaan kotimaahan.

Olavi Granö

Siirtolaisuusinstituutin valtuuskunnan puheenjohtaja/Chairman of the Council of the Institute of Migration

Kansleri, akateemiko/Chancellor of the University of Turku, Academician

Juhlapuhe Delawaren yliopiston stadionilla FinnFest -juhlassa 9.7.1988
Main Address at the FinnFest Celebration held on 9 July 1988 at the Campus of the University of Delaware

Today the flight from Helsinki to New York takes eight hours. Three hundred and fifty years ago, the journey from Finland to the east coast of North America lasted several months - usually half a year. In addition to storms and various diseases, the travellers in their small ships were often threatened by pirates and the privateers of hostile nations. In 1638, the journey across the Atlantic meant for most permanent separation from family and friends. Today, we cross the Atlantic just for a short visit or a business trip.

The Finnish population 350 years ago was about 350.000; today, it is almost 5 million. At that time, only a small percentage of the people lived in towns, whereas today more than 60 per cent lead an urban life. The towns were small; the inhabitants of Turku, the capital, numbered some 4,000. Today, a hundred times that figure live in Helsinki. In 1638, 20 per cent of the population of Finland was Swedish-speaking; 350 years later, the figure is only 6 per cent. In 1638, Finland could not boast a single university; the first university in the country was founded two years later. Now, Finland has 17 universities.

Näin Suomi oli varsin toisenlainen maa 350 vuotta sitten, jolloin suomalaisalkuista väestöä saapui muiden siirtolaisten mukana Delawaren jokilaaksoon. Suomi jatkoi kehitystään ja pysyi omaleimaisena kokonaisuutena huolimatta yhtenäistämisyrittämisistä muuhun valtakuntaan. Ensimmäisten siirtolaisten yhteys vanhaan kotimaahan katkesi. Yhteydet solmittiin uudelleen vasta 250 vuotta myöhemmin,

jolloin suomalaisten varsinainen muuttoliike Yhdysvaltoihin alkoi. Suomalaisen siirtolaisuuden juuret voidaan kuitenkin ulottaa ajallisesti vuoteen 1638 ja paikallisesti näille seuduille, jossa nyt olemme. Tällä perusteella vietämme nyt Amerikan siirtolaisuuden 350-vuotisjuhlaa. Ruotsiin muuton rinnalla se on ollut historiamme suurin muuttoliike.

The first Finnish immigrants arrived in North America 350 years ago. With Swedish and Dutch settlers, they established the colony of "New Sweden". The colonists came as friendly settlers and bought land from local Indian chiefs. Finnish settlement spread over an extensive area. The most important Finnish colony was "Finland", about 10 miles north of Wilmington. This was the first permanent white settlement in what is now the state of Pennsylvania. Finns also settled in the area of present-day New Jersey. Places called Finns' Point and Mullica Hill are still known by these same names. The Finns built their log cabins in the Delaware River valley; they practised burnbeating, farmed and raised cattle. The Finns and Swedes got along well with the local Indians and acts of violence were rare.

The approximately 600 Finnish settlers in North America in the 17th century made up half, - according to some scholars - even the majority of the permanent settlers in the Delaware colony. Most of them came from Finnish settlements in Sweden but some of them were from Finland, as is demonstrated by such place-names as Nya Vasa, Nya Kørsholm, Tor-

neå and Lapland. In connection with the 300th anniversary of Finnish immigration to Delaware in 1938, a monument created by Wåinö Aaltonen was erected in Chester, on the Pennsylvania side. Finland and American Finns found each other.

Today, 50 years later, the descendants of Finnish immigrants total almost a million. Their identity and their interest in their origins have brought them together to attend this magnificent FinnFest and to celebrate the 350th anniversary of Finnish immigration to the United States. These festivities also make Finnish culture and achievements better known in the USA as well as help to improve trade relations between our two countries.

History is a nation's memories recorded for future generations. It is the task of historical research to save past events from being lost in oblivion. Through the study of history people can classify the past and this, in turn, can lead to a better understanding of present-day phenomena and their background. Charting the course of its history means much for a nation. It is important for the self-esteem and identity of a small band of colonists far from their homeland that their history be studied and the results given publicity.

Hyvinä esimerkkeinä historiankirjoituksen merkityksestä siirtolaisyhteisölle ovat Yhdysvalloissa 1920- ja 1930-luvuilla julkaistut tutkimukset, mm. **Wargelin, Ilmonen, Vuorinen**, jotka kertovat suomalaisten siirtolaisten historiasta ja mm. palauttavat suomalaisyhteisön tietoisuuteen suomalaisten osuuden Delaware-siirtokunnassa. Tämä myötävaikutti suomalaisten siirtolaisten innokkaaseen osallistumiseen Delaware-asutuksen 300-vuotisjuhliin vuonna 1938 ja oli yhtenä tekijänä siihen, että toisen maailmansodan aikana siirtolaisten kokema yhteinen hätä entisen kotimaansa kanssa rakensi kiinteän yhteenkuuluvuuden sillan yli Atlantin ja sai aikaan vilkkaan avustustoiminnan Suomen hyväksi.

Erityisesti tässä yhteydessä on mainittava Ilmajoella Nopan kylän Koskelassa v. 1871 syntyneen ja Kaliforniassa v. 1940 kuolleen pastori Salomon Ilmosen elämäntyö. Hän saapui New Yorkiin v. 1891, toimi lehtimiehenä kunnes v. 1906 valmistui papiksi Suomi Opistosta. Laajoilla matkoillaan pitkin ja poikin mannerta Ilmonen keräsi tietoja suomalaisista siirtolaisista. Hän oli tavallaan Amerikan suomalaisten Elias Lönnrot. Ilmosen ensimmäinen teos, **Amerikan ensimmäiset suomalaiset** ilmestyi v. 1916. Tämän jälkeen ilmestyivät teokset **Amerikan suomalaisten historia I** ja **Amerikan suomalaisten sivistyshistoria I-II**. Vuoden 1938 juhlallisuuksiin ilmestyi Ilmosen viimeisin teos **Delawaren suomalaiset**.

Salomon Ilmonen ei elinaikanaan saanut julkista tunnustusta suuriarvoisesta työstään Amerikan suomalaisten historian tallentajana. Tänäkin päivänä tutkijat käyttävät Ilmosen keräämää tietoa lähdeaineistonaan. Tarvitsemme Salomon Ilmosen työn jatkajia. Toistaiseksi puuttuu Delaware-siirtokunnan historia, jossa olisi otettu huomioon kaikki käytettävissä oleva alkuperäisaineisto. Oletusten varaan on rakennettu liian paljon. Olisikin toivottavaa, että yksi seuraus tästä juhluvuodesta olisi perusteellinen selvitys suomalaisen Delaware-siirtolaisuuden todellisista vaiheista.

Recent studies (done by Matti Kaups, Terry Jordan, and others) have suggested that the influence of Finnish settlers was greater than was previously assumed. Some cultural forms from the homeland have been preserved from one generation to another and left a permanent stamp on areas of Finnish colonization in America.

An important aspect in the study of the history of American Finns is the plan of the Institute of Migration in Turku to set up a computer-based register of Finnish migrants based on detailed information from passport and passenger lists and other

sources. The register will serve as a data-bank for migration research. The data will also serve the descendants of Finnish emigrants trying to find out about their roots and to locate their relatives in Finland. Examples from Scandinavia show that such a register also has tourist importance. The register will be a living and developing memoir serving both Finnish society and the descendants of emigrants. It will be linked not only to the 350th anniversary of the colonization of the Delaware area but also to the 200th anniversary of European settlement in Australia, which is also being celebrated this year.

Hyvät ystävät

Siirtolaisrekisterin luomisella Suomi ha-

luaa kunnioittaa suomalaista siirtolaisuutta sekä antaa lahjan siirtolaisten jälkeläisille heidän suomalaisen syntyperänsä selvittämiseksi ja identiteettinsä vahvistamiseksi. Toivottavasti tämä siirtolaisrekisteri toteutuu mahdollisimman pian ja jää pysyväksi muistomerkitseksi vuoden 1988 juhlista, kuten Wäinö Aaltosen loistelas monumentti Chesterissä vuoden 1938 juhlista.

Back in Finland, we greatly value the fact that President Ronald Reagan has proclaimed 1988 a year of Finnish-American friendship. The peoples of Finland and the United States of America underwrite T.S. Eliot's affirmation

"As having remembered the past,
We take courage for the future."

